

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

Η ΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΟΥ κ. Γ. ΜΟΔΗ

Όπως γνωρίζετε κ. συνάδελφοι υπάρχει από το 1925 νόμος δυνάμει του οποίου δικαιούνται να συμμετάσχουν εις τας δημοτικές και κοινοτικές εκλογάς και αι γυναίκες αι έχουσαι συμπληρώσει τὸ 30ον ἔτος τῆς ἡλικίας των και γνωρίζουσαι γραφήν και ἀνάγνωσιν. Δὲν ἐχρειάζετο εἰμὴ ἢ ἐκδόσεις ἀπλοῦ Διατάγματος ὅπως καταρτισθοῦν οἱ σχετικοὶ ἐκλογικοὶ κατάλογοι και τὰ μητρώα.

Ἄτυχῶς ὅμως ἡ κυβέρνησις τὸ Διάταγμα τοῦτο ἠρνήθη νὰ ἐκδόσῃ· ἐγκαίρως. Διὰ τοῦτο και ὑπέγραψα μὲν μετ' ἄλλων 80 συναδέλφων σύστασιν συνιστῶντες εἰς τὴν κυβέρνησιν νὰ προβῇ ὅπωςδήποτε εἰς τὴν ἐκδόσιν τοῦ περιτύστου πλέον Διατάγματος. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐδήλωσε ἐπανειλημμένως ὅτι εἶναι μαζὺ μὲς, ἔνιψε τὰς χεῖρας και παρέπεμψε τὴν ἐκδόσιν τοῦ Διατάγματος εἰς τὸν ἀρμόδιον δῆθεν ὑπουργὸν δηλ. εἰς τὸν Καϊάδαν.

Φρονῶ ὅτι τὰ ζητήματα τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ δικικώματος τῆς ψήφου εἶναι ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια κατ' ἐξοχὴν χαρακτηρίζουν τὴν κατεύθυνσιν και τὰς τάσεις ἑνὸς κόμματος. Δὲν εἶναι ἐπομένως οἰκόπεδα ἑνὸς οἰουδήποτε ὑπουργοῦ, ζητήματα ἀφωρῶντα και ἐνδιαφέροντα τὸ κόμμα και τὴν ἐκπρόσωπον οὗτου κυβερνήσιν. Τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων διὰ τῆς στάσεως του εἰς τὸ ἐργατικόν, τὸ ἀγροτικόν, τὸ γλωσσικόν, τὸ ἐκπαιδευτικόν, τὸ φορολογικόν, τὸ ἐκκλησιαστικόν τὸ πολιτικὸν ζήτημα ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι κόμμα προσδευτικόν ριζοσπαστικόν, πράγματι φιλελεύθερον. Ἔχει βεβαίως τὴν δεξιάν του και τὴν ἀριστεράν πτέρυγα. Ἵπῃρχαν και ὑπάρχουν εἰς τοὺς κόλπους τους ἀρκετοὶ οἱ ὅποιοι κατὰ θάθος δὲν εἶνε εἰς ἀπόλυτον ψυχικὴν ἑπαφὴν και ἁρμονίαν μετὰ τὰς τάσεις του. Ἀλλὰ τὸν χαρακτήρα τῶν κομμάτων δὲν τὸν δίδουν οἱ ὀλίγοι οἱ ὑπὸ ἐχεμύθειαν διαφωνοῦντες, ἀλλὰ ὁ κύριος ὄγκος του, τὸ πρόγραμμα ἢ ἀτμόσφαιρα του, ἡ ψυχὴ του, ἡ κατευθυντήριος γραμμὴ ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐτέθη εἰς κίνησιν. Ἄν δὲ συνήθως λέγομεν ὅτι ἰδεολογικὴ διαφορὰ δὲν ὑπάρχει παρ' ἡμῶν μεταξὺ τῶν κομμάτων, ἀπεδείχθη εἰς τὴν παρελθούσαν βουλήν ὅτι ἀγεφύρωτον πράγματι χάσμα χωρίζει τὸν φιλελεύθερον κόσμον ἀπὸ τὸν λαϊκόν, εἰρεθέντα εἰς τοὺς ἀντίποδας ἐφ' ὄλου τῶν κοινωνικοῦ ἐνδιαφέροντος ζητημάτων. Θὰ ἦτο ἐπομένως τὸ κόμμα τῶν φιλελευθέρων ἀσυνεπές, ἀνακόλουθον πρὸς τὰς παραδόσεις τοῦ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς γυναικείας ψήφου ἀπέβαλε τὸν ριζοσπαστισμὸν και τὴν προσδευτικότητά του και ἐνεκολλοῦτο τάσεις τῶν

καθυστερημένων και αντιδραστικών δηλ. μη συγχρο-
νισμένων με την κοινωνικήν πραγματικότητα κομμάτων.

Αλλά και διατί θα ήνοούμεθα την ψήφον εις τας
γυναϊκας. Οι αντιφρονούντες όταν δεν προβάλλουν τας
αντιρρήσεις και τα επιχειρήματα τα οποία παντού και
πάντοτε προεβλήθησαν κατά πάσης απελευθερωτικής
κινήσεως υπέρ των σκλάβων, υπέρ των υποδούλων
λαών, υπέρ της εξουλώσεως και της άπονομής εκλογι-
κών δικαιωμάτων εις τας ευρείας λαϊκάς μάζας, είναι
αίχμάλωτοι της παραδόσεως ή μάλλον της προλήψεως
καθ' ην μένει και έπρεπε να παραμένη κλεισμένη στο
σπίτι της θοαίλισσα και αίχμάλωτος αυτού. Αλλά
έλησμόνησαν και παρεΐδαν ότι κατά τα τελευταία
ταύτα έτη και ή ελληνίδα έξηναγκάσθη να έγκαταλεί-
ψη το σπίτι και να άποδοθη εις τον άγωνα της ζωής
πολιορκούσα σήμερα όλα σχεδόν τα έπαγγέλματα.

Και δέν πρόκειται μόνον περί της χωρικής. Οι
γνωστόν ή γυναίκα των άγροτών και των κτηνοτρό-
φων έργάζεται περισσότερο και σκληρότερον από
τον άνδρα. Ούτε περί της γυναϊκας των πτωχών άστι-
κών τάξεων. Και αυτή άνέκαθεν ήργάζεται. Αλλά
έπεδόθη εις την εισπάλην δια να εξασφαλίσει τα προς
το ζην ή να αύξήση τας προσόδους της οίκογενείας
και ή γυναίκα της μεσσίας κοινωνικής τάξεως ήτοι
έκείνης της τάξεως ή οποία άποτελει τα θεμέλια της
κοινωνίας και του κράτους. Εις τήν περίπου χιλιάδα
άνήρχοντο το 1925 αι μόνον εις την βιομηχανίαν άπα-
σχολούμεναι γυναϊκες μη συμπεριλαμβανομένων των
εις την ύπηρεσίαν του κράτους, των Τραπεζών κτλ.
Εύτυχως δέ, διότι εις τον παγκόσμιον οίκονομ. άντα-
γωνισμόν δέν θα ήτο δυνατόν ή να είμεθα προκατα-
βολικώς οι ήττημένοι, έφ' όσον άπέναντι των άλλων
λαών, των εργαζομένων δι' έλοκλήρου του πληθυσμού
και δι' άμφοτέρων των χειρών, ήμεις άπαντώμεν εργα-
ζόμενοι με το ήμισυ μόνον του πληθυσμού με την
μίαν μόνην χείρα. Κατά ποίαν λοιπόν λογικήν και δι-
καισύνην θα στερήσωμεν του δικαιώματος της ψήφου,
την άξίαν της οποίας ήμεις έδώ είμεθα εις θεσιν καλύ-
τερον παντός άλλου να εκτιμήσωμεν την γυναίκα και
των χωριών και των πόλεων του στοιχειώδους δηλ. δι-
καιώματος κάθε πολίτου. Αφού ή γυναίκα ήναγκάσθη
να έπιδοθη εις τον ελεύθερον άγωνα της ζωής πώς θα
στερήσωμεν, λέγω, της ψήφου την εργαζομένην αυτήν
γυναίκα και έν όνόματι παραδόσεων, προλήψεων αι
οποίαι έν τη πραγματικότητι έπαυσαν ύπάρχουσαι;

Κατά της πολιτικής ψήφου των γυναικών οι ένδο-
ασμοί θα ήσαν άδικαιολόγητοι και άβάσιμοι, άλλ' ευε-
ξήγητοι. Αλλά κατά της συμμετοχής των γυναικών
εις τας δημοτικές και κοινοτικές εκλογάς υπό τους πε-
ριορισμού, μάλιστα του νόμου δέν έπιτρέπεται κανείς
ένδοιασμός και κρυμιά επιφύλαξις. Η καθαριότης ή
ύγιεινή, ή φιλανθρωπία, ή κοινωνική αντίληψις, ή
νοικοκυρωσύνη των δήμων, είναι πεδία κατ' έξοχήν
γυναικείας δράσεως. Εις τας έπαρχίας ή φιλανθρωπία
είναι έργον κυρίως γυναικείων σωματείων.

Αν θέλωμεν λοιπόν ή χώρα ήμων να μη άποτελει
επαλξιν πάσης προλήψεως, κατά την έπιτυχή φράσιν
του κ. Καραντάρη και ή δημοκρατία μας να μη είναι
δημοκρατία μόνον του ήμίσεως πληθυσμού, έφείλομεν
να έπισπεύσωμεν τουλάχιστον την έκδοσιν του Διατάγ-

ματος διὰ τὰς μεταπροσεχείς δημοτικές ἐκλογάς καὶ νὰ λάβωμεν τὰ μέτρα, μὰς ὥστε εἰς τὰς προσεχείς ἐκλογάς τῶν νομαρχιακῶν συμβούλων νὰ συμμετάσχουν καὶ αἱ γυναῖκες.

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΕΝΙΚΕΥΕΤΑΙ

Γ. Σακκαλῆς. Νομίζω λέγει ὅτι δὲν χρειάζεται περαιτέρω ἀνάπτυξις, ἄλλως δὲν μὲ ἐνθαρρύνει καὶ δι' αὐτὴν καὶ ἡ κενότης τῶν γυναικείων θεωρείων, καὶ εἶναι προφανὲς ὅτι οἱ ἐνδιαφερόμενοι ὀφείλουσι περισσότερον νὰ ἐκδηλώσουν τὸ ἐνδιαφέρον των καὶ τότε ἡ Πολιτεία θὰ κάμῃ τὸ καθήκον της.

Α. Παπαναστασίου. Ἔως τώρα, λέγει, ἡ Κυβέρνησις ὠχυροῦτο ὅπισθεν τῆς γνώμης τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν.

Ε. Βενιζέλος. (Πρωθυπουργός.) Ὁχυροῦται τις ὅταν πρόκειται νὰ ἀμυνθῇ.

Α. Παπαναστασίου. Αὐτὸ ἐλέγετο, ὅτι διεφώνει ὁ κ. Ὑπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει συνεχίζει ὁ κ. Πρωθυπουργός ἀπὸ τοῦ 1920 ἔλεγε ὅτι εἶναι συμφωνὸς μὲ τὴν παραχώρησιν ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας, ἀπὸ δὲ τοῦ 1925 ἐψηφίσθη καὶ νόμος δίδων τὸ δικαίωμα διὰ διατάγματος ἵνα παρασχεθῇ ψήφος εἰς τὰς γυναῖκας εἰς τὰς δημοτικές καὶ κοινοτικές ἐκλογάς, μὲ τὸν περιορισμὸν τῆς ἡλικίας καὶ ἐφ' ὅσον ἐγνώριζον ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν. Ὁ νόμος οὗτος, συνεχίζει, ἦτο δίκαιος καὶ ἀπέβλεπεν εἰς ἐνίσχυσιν τῆς γυναικὸς ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐπρόκειτο νὰ ἐφαρμοσθῇ κατὰ τὰς ἐκλογάς τοῦ 1925. Ἐκτὸς τοῦ νόμου, ἐκτοτε καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς κοινωνίας ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἐννοεῖται διὰ τὴν ἐπέκτασιν παραχωρήσεως εἰς τὰς γυναῖκας, διότι εἶναι γεγονὸς ἀναμφισβήτητον ὅτι ἔχομεν πληθῶρα οἰκογενειῶν στηριζομένων εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν γυναικῶν, αἵτινες συνεισφέρουν ὅπως καὶ οἱ ἄνδρες καὶ εἰς τὰ βάρη τῆς οἰκογενείας καὶ εἰς τὰ δημόσια ἔσοδα. Καὶ καθ' ὅλον τὸν πόλεμον ἐξ ἄλλου, ἡ δρᾶσις τῶν γυναικῶν ἦτο τοιαύτη ὥστε νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν χορήγησιν εἰς αὐτὰς πολιτικῶν παραχωρήσεων. Δυστυχῶς ἦδη διὰ τὰς προσεχείς ἐκλογάς ἐπέρασεν ὁ καιρὸς καὶ καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐφαρμοσώμεν τώρα τὸν νόμον, ἀλλὰ πάντως διὰ τὰς μεταπροσεχείς ἐκλογάς, πρέπει νὰ λάβῃ χώραν ἡ ἐφαρμογή του. Ἐπίσης κατὰ τὰς νομαρχιακὰς ἐκλογάς καὶ κατὰ τὴν αὐτοδιοίκησιν πρέπει νὰ ληφθῇ πρόνοια διὰ τὴν συμμετοχὴν τῶν γυναικῶν. Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι αἱ διατάξεις τοῦ νόμου τοῦ 1925 εἶναι πολὺ συντηρητικά, εἰς ὅλα δὲ τὰ Κράτη καὶ αὐτὰ τὰ συντηρητικά κόμματα παρέσχον τὰ δικαιώματα αὐτὰ εἰς τὰς γυναῖκας καὶ δὲν θὰ κατηγορηθῇ ἡ Κυβέρνησις ἐπιριζοσπιστικῶς. Ἡ παροχὴ αὕτη θὰ εἶναι ἐξ ἄλλου ἀπλή δικαιοσύνη πρὸς τὸ ἕτερον φύλον καὶ θὰ συμβάλλῃ εἰς τὴν καλύτερουσιν τῆς τοπικῆς διοικήσεως.

Ε. Βενιζέλος. (Πρωθυπουργός.) Κύριοι Βουλευταί, ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Δημ. Ἐνώσεως εἶπεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὠχυροῦτο ὅπισθεν τῆς διαφωνίας τοῦ τέως Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν...

Α. Παπαναστασίου. Ἦτο πέτρα τοῦ σκανδάλου.

Ε. Βενιζέλος. (Πρωθυπουργός.) Διὰ νὰ μὴ λύσῃ τὸ ζήτημα τῆς παροχῆς ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας κατὰ τὰς προσεχείς δημοτικές ἐκλογάς. Διεμαρτυρήθη κατὰ τῆς λέξεως «ὠχυροῦτο», ἡ ὁποία ἐσήμαινεν

ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἤθελε νὰ ἀμυνθῇ κατὰ τοῦ πράγματος καὶ νὰ εἶρῃ ἐν ὀχύρωμα ὀπισθεν τοῦ ὁποίου νὰ κρυβῇ. Δὲν εἶναι ἀκριβὲς αὐτό. Ὑπῆρχεν ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ κ. Ζαβιτζιάνος δύναται νὰ σὰς βεβαιώσῃ πόσες φορὰς τοῦ μίλησα καὶ τοῦ εἶπα, ὅτι ἐγὼ εἶμαι πρόθυμος νὰ τοῖς δώσωμεν τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου, ἀλλὰ δὲν ἐνόμιζα ὅτι ἦτο ζήτημα διὰ τὸ ὁποῖον ἠμποροῦσε τότε νὰ στερηθῶ τῆς συνεργασίας πολυτίμου συνεργάτου. Ἄλλ' ὡς ἐλθόμεν εἰς τὸ πρᾶγμα. Κατὰ τὸ 1919 μοι ἐγένετο μία ἐρώτησις ἀπὸ τότε βουλευτὴν Κεφαλληνίας Μπασιῶν ἐπ' τοῦ ζητήματος καὶ ἐξέφρασα τὰς ἰδέας τὰς ὁποίας εἶχα ὡς ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων. Εἶπα δηλ. ὅτι ὅσον ἀφορῇ τὰς δημοτικές καὶ κοινοτικές ἐκλογάς, νομίζω ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀρκετὰ ὄριμον καὶ ὅτι πρέπει νὰ δώσωμεν εἰς τὰς γυναῖκας τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου, διότι εἶναι χρησιμώτατα μετέχουσαι καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς υγείας, φιλανθρωπίας, τῆς ἐποπτείας τῶν Νοσοκομείων καὶ τὰ ἄλλα ζητήματα. Μόνον ὀπωδήποτε ἡ κίνησις ἦτο πολὺ ὀλίγον ζωηρὰ πρὸς παροχὴν τῆς ψήφου. Εἶπαμε: Ἐργασθῆτε αἱ γυναῖκες γιὰ κάμποσο καιρὸν καὶ πείσετε καὶ τὰς ἄλλας γυναῖκας, ὥστε ἂν καταλήξωμεν, ὅτι πρέπει νὰ δοθῇ ἡ ψήφος νὰ εἶναι δυνατὸν, ὅταν θὰ δοθῇ, νὰ κάμουν χρῆσιν τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ, ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερες γυναῖκες.

Κ. Ζαβιτζιάνος. Νομίζετε, ὅτι ἐγένετο αὕτη ἡ ἐργασία :

Ε. Βενιζέλος. (Πρωθυπουργός.) Ἐγὶνε πολλὴ ἐργασία. Τώρα εἶναι ἀληθές, ὅτι εἶχα τότε ἓνα φόβον, ὅτι ἂν δὲν γίνῃ αὕτη ἡ ἐργασία παλὴν συστηματικὰ θὰ ἐκινδυνεύαμεν ὅταν θὰ δοθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου νὰ μὴ τὸ ἀσκήσουν παρὰ ὀρισμένους τάξεις, ἐπὶ εἰσαγωγῇ κάποιας ἀρρυθμίας, εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς κοινῆς γνώμης τῆς λαϊκῆς. Ἀλλὰ μεταγενεστέρα μελέτη τοῦ πράγματος μὲ ἐπεισεν ὅτι αἱ γυναῖκες τῶν οἰκογενειῶν ἐκείνων τῶν ὁποίων οἱ ἄνδρες πάνε νὰ ψηφίσουν θὰ πάνε καὶ δὲν θὰ πάνε νὰ ψηφίσουν, ἐκεῖναι τῶν ὁποίων καὶ οἱ ἄνδρες δὲν πάνε νὰ ψηφίσουν.

Θ. Φίλιος. Γυναῖκες κληροῦσι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ψηφίσουν εἰς ὀρισμένας περιπτώσεις. Καμμία δὲν πῆγε νὰ ψηφίσῃ εἰς τὴν Καρδίτσαν.

Ε. Βενιζέλος. (Πρωθυπουργός.) Λοιπὸν θεωρῶ, ὅτι τοῦλάχιστον πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν παροχὴν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας διὰ τὰς δημοτικές ἐκλογάς, διότι εἰς μὲν τὰς πόλεις αἱ γυναῖκες εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι ἐξ ἴσου ἐγγράμματοι, ἢ ἂν θέλετε, ἐξ ἴσου ἀγράμματοι ὅσον καὶ οἱ ἄνδρες εἰς δὲ τὰ χωρία ὅσον αἱ γυναῖκες εἶναι πολὺ περισσότερον ἀγράμματοι ἀπὸ τοὺς ἄνδρας πρόκειται συνήθως περὶ τοιούτων ζητημάτων τὰ ὁποῖα ἐγείρονται εἰς τὰ κοινοτικά Συμβούλια εἰς τὰ ὁποῖα αἱ γυναῖκες μὲ ὄλην τὴν ἀγγραμματισμένην των ἔχουν ὀρθὴν ἀντίληψιν καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ λύσων τὰ ζητήματα ἐξ ἴσου καλά, ὅσον τοῦλάχιστον καὶ οἱ ἄνδρες. Τώρα εἰς τὰς πολιτικές ἐκλογάς εἶμαι ἐπιφυλακτικώτερος, διότι ἔχομεν ἤδη τὸ κακόν, ὅτι οἱ ἄνδρες μετέχουν τῶν ἐκλογῶν αὐτῶν ὡς ψηφοφόροι καὶ ἀγράμματοι ὄντες, δὲν μποροῦμε νὰ γυρίσουμε πίσω, ὡς πρὸς αὐτοὺς, ἴσως ὅμως εἶναι πολὺ νὰ προσθέσωμεν ἓνα ἄγκον ἀκόμη ἀγγραμμάτων μεγάλων εἰς τὸ σύνολον

λον τῶν ἐκλογέων τῆς Ἑλλάδος. Ἀληθινὰ δηλαδὴ δὲν εἶναι μακρὰ ἀπὸ ὅτι ἠμποροῦμεν καὶ ἐκεῖ νὰ δώσουμε τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου, δὲν εἶμαι ὅμως ἀκόμη ὥριμος οὔτε ἐγὼ νὰ τὸ δεχθῶ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, τόσῳ μᾶλλον, καθόσον νομίζω ὅτι τόσον ριζικαὶ μεταρρυθμίσεις δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνωνται μὲ τόσον αἰφνιδιαστικὸν τρόπον. Μποροῦμε λοιπὸν νὰ προβῶμεν σιγὰ-σιγὰ καὶ θὰ ἴδωμεν τὰ ἀποτελέσματα. Ἐγὼ δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ τὰ ἴδω, διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ εἶναι καλά, θὰ τὰ ἴδητε καὶ οἱ συντηρητικώτεροι ἔξ ὑμῶν εἰς οἰανδήποτε πτέρυγα καὶ ἂν ἀνήκετε, διότι ἐλέχθη ὅτι δὲν διαιρούμεθα ἀναλόγως τῶν πολιτικῶν φρονημάτων εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ὁ μακαρίτης Ἀρχηγὸς τοῦ λαϊκοῦ κόμματος μανθάνω ἀπὸ τὸν συνάδελφόν μου κ. Μιχαλακόπουλον, ἦτο ὑπὲρ τῆς παροχῆς πλήρους δικαιώματος ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας, ἀλλ' οἱ συντηρητικώτεροι ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὐρίσκονται εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ καθυστεροῦσιν, ὅταν καὶ μετὰ τὴν παροχὴν ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας ὁ ἥλιος θὰ ἀνατέλλῃ καὶ πάλιν ἔξ ἀνατολῶν καὶ τὸ φεγγάρι ἀπὸ τὸ ἴδιον μέρος. Δὲν θὰ χαλίῃσι τίποτε εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν καὶ θὰ ἴδωμεν καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι νομίζον ὅτι τρέχουμε πολὺ καὶ εἰσάγομεν καινὰ δαιμόνια τὰ ὅποια κινδυνεύομεν νὰ προκαλέσωμεν ἀνατροπὰς.

Ζαβιτσιάνος. Ὁ ἥλιος καὶ τὸ φεγγάρι θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ βγαίῃ ἀπὸ τὸ ἴδιον μέρος, ὅπως ἐξακολουθῆ ὕστερα ἀπὸ οἰανδήποτε συμφροσὴν, τὰ ἄλλα δὲν θὰ μείνουν στὴ θέσι των. Ἐνωρίζετε τὰς γνώμας μου ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ψήφου τῆς γυναικός. Νομίζω ὅτι θὰ ἦτο δεύτερον λάθος, ἂν ἐδίδοτο ψήφους μόνον εἰς τὰς ἑγγραμμάτους. Ἡ πρέπει νὰ δοθῇ εἰς ὅλας ἢ δὲν πρέπει νὰ δοθῇ.

Α. Παπαναστασίου. Εἰς αὐτὸ δὲν ἔχομεν ἀντίρροπον.

Ε. Βενιζέλος. (Πρωθυπουργός). Νὰ σῆς εἰπῶ: Εἰς τὰς δημοτικὰς ἐκλογάς, ὅπως ἐδήλωσα πρὸ δεκαετίας, θὰ ἦμην διατεθειμένος νὰ δώσω εἰς ὅλας τὰς γυναῖκας, ἀνεξαρτήτως αὐτοῦ τοῦ στοιχείου τὸ δικαίωμα ψήφου. Ὡμίλησα διὰ τὰς πολιτικὰς ἐκλογάς. Διὰ τὰς δημοτικὰς ἐκλογάς εἶπον ὅτι αἱ γυναῖκες εἶναι εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον τῆς ἐκπαιδευτικῆς μορφώσεως, ὅπως καὶ οἱ ἄνδρες, ὅσον ἀφορᾷ τὰς πόλεις. Εἰς δὲ τὰ χωρία ποὺ εἶναι πολλὰς ἀγρομίμυτες εἶναι τόσον ἄπλᾶ τὰ ζητήματα καὶ ἡ ὁμοφροσύνη τῆς γυναικός, ἢ ὅποια εἶναι ἐργάτις τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας θὰ μπορῶ νὰ τὰ λύῃ.

Κ. Ζαβιτσιάνος. Αἱ ἐργαζόμεναι γυναῖκες δὲν εὐρίσκονται εἰς τὰς πόλεις. Εὐρίσκονται εἰς τὰ χωριά, διότι ἐκεῖ ἐργάζονται ὅλοι, ἐνῶ εἰς τὰς πόλεις ἐργάζονται τινες.

Ε. Βενιζέλος. (Πρωθυπουργός). Λοιπὸν ἡ γνώμη τῆς Κυβερνήσεως διατυπώσεται, ὅπως διατυπώθη περίπου πρὸ δεκαετίας. Εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ἀναγνωρίσωμεν εἰς τὰς γυναῖκας τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου εἰς τὰς δημοτικὰς καὶ κοινοτικὰς ἐκλογάς μὲ τὴν πεποιθήσιν, ὅτι ἡ συμμετοχὴ των εἰς αὐτάς θὰ εἶναι χρήσιμος, δι' ὠρισμένας ἰδίως ἀπὸ τὰς λειτουργίας αἱ ὅποια ἀπόκεινται κατὰ τὸν νόμον εἰς τὰς δημοτικὰς καὶ κοινοτικὰς ἀρχάς. Διὰ τὸ ζήτημα τῆς πολιτικῆς ψήφου εἶναι ζήτημα τοῦ μέλλοντος, δὲν λέγω ὅτι

εἶναι ἀπωτάτοι, ἔχομεν καιρὸν νὰ συζητήσωμεν, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τὸ ζήτημα ἡ Κυβερνήσις εἶναι ἕτοιμος νὰ ἀναγνωρίσῃ εἰς τὰς γυναῖκας τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου μὲ τὴν πεποιθήσιν ὅτι δὲν πράττει μόνον ἕρπον δίκαιουσύνης, ἀφοῦ ἐν μέγα μέρος τῶν γυναικῶν τὸ ζητεῖ, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα τῆς δημοτικῆς καὶ κοινοτικῆς διοικήσεως. (Χειροκροτήματα)

Γ. Καφαντάρης. Χαίρω πολὺ διὰ τὰς δηλώσεις τοῦ ἀξιότιμου κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Ἐγὼ βεβαίως προχωρῶ, ὀλίγον, πραιαίτερον ἀκόμη νομίζω ὅτι οὐδεὶς κίνδυνος θὰ προήρχετο ἔξ ἐκ τῆς παροχῆς εὐοχέστερας ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας, ἀκόμη καὶ διὰ τὴν διενέργειαν τῶν πολιτικῶν ἐκλογῶν. Ἀλλὰ θὰ ἐπεθύμουν τοῦτο μόνον ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως: Εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι εἶναι ἕτοιμος νὰ προβῇ εἰς παροχὴν ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας, εἶναι ἕτοιμος διὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ διατάγματος διὰ τὴν παροχὴν ψήφου ὡς καὶ διὰ τὰς δημοτικὰς καὶ κοινοτικὰς ἐκλογάς καὶ ἀπὸ τοῦδε:

Βενιζέλος. (Πρωθυπ.) Ἄν ὁ νόμος ἐπὶ τῇ θέσει τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ ἐκδοθῇ τὸ διάταγμα δὲν ἔχει ἀνάγκη τροποποιήσεως, ἂν δὲν θέτῃ τὴν γυναικείαν ψήφον ὑπὸ ὅρους . . .

Α. Παπαναστασίου. Ὁ νόμος ἀπαιτεῖ ἑκατὸν 30 ἐτῶν καὶ γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. Ἐπομένως μπορεῖ νὰ γίνῃ τὸ ἔξης: Τὸ διάταγμα νὰ δημοσιεῖθῃ καὶ νὰ εἰσαχθῇ νομοσχέδιον τροποποιητικὸν τοῦ νόμου.

Ε. Βενιζέλος. (Πρωθυπ.) Εἴμεθα πρόθυμοι νὰ εἰσηγηθῶμεν καὶ ἀπὸ τοῦδε μάλιστα ὅχι βέβαια διὰ νὰ ψηφισθῇ εἰς τὸ τιμῆμα αὐτό, διότι δὲν ἔχομεν καιρὸν, ἀλλὰ διὰ νὰ ψηφισθῇ εἰς τὸ νέον τιμῆμα τῶν ἐργασιῶν, νομοσχέδιον τροποποιητικὸν αὐτῶν τῶν διατάξεων, καὶ ὅταν ψηφισθῇ νὰ ἐκδώσωμεν τότε τὸ διάταγμα. Ὅσοι εἴμεθα ἐπὶ τούτου σύμφωνοι καὶ παρακαλῶ τὸν συνάδελφόν μου ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν, ἂν εὐρεθῇ καὶ ἐκεῖνος σύμφωνος νὰ εἰσηγηθῇ ἐντός τοῦ τιμῆματος αὐτοῦ τὴν τροποποίησιν τοῦ ἐπαρχοντος νόμου διὰ νὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ἐκδώσωμεν τὸ διάταγμα.

Πρόεδρος. Ὁ κ. Μαχαίρας.

Ε. Μαχαίρας. Ὁ σκοπὸς ὁ ὁποῖος προσκάλει τὴν ἐπερώτησιν ἐξεπληρώθη.

Πολλοὶ βουλευταί. Σύμφωνοι, σύμφωνοι.

Τὰς αὐτὰς συστάσεις ποιοῦνται οἱ κ. κ. **Μακκῆς, Εὐριπίδης, Παχνός, Ανθρακόπουλος** καὶ **Συμεώνογλου.**

Π. Φλώρος. Δὲ μᾶς ἐφθάναν, λέγει, οἱ πλούσιοι οἱ ἀπόγονοι τῶν παποῦδων καὶ γιαγιάδων οἱ ὅποιοι ἔρχονται καὶ μεταφρυτεύονται ἐκλογικῶς εἰς ἕνας περιφέρειας καὶ ἐκλέγονται μὲ τὰ χοήματα τῶν βουλευταί, ἀλλὰ μᾶς ἔρχεται καὶ ἄλλο πλῆγμα τὸ νεῦτα καὶ ἡ ὁμορφία τῆς γυναικός. Πρέπει, τονίζει, οἱ πολὺ πλούσιοι καὶ ἰδίως οἱ ἑγγονοὶ πλουσιῶν νὰ ἀποκλείωνται ἀπὸ τὰς ἐκλογάς καὶ νὰ μὴ ἀνοιχτοῦν ἢ πόρτες τῆς Βουλῆς καὶ εἰς τὰς γυναῖκας. Ἰδίως νὰ ἀποκλεισθοῦν ἢ ὁμορφες καὶ ἢ κατὰ τῶν 30 ἐτῶν.

Ε. Βενιζέλος. (Πρωθυπουργός). Ἡ γυναικὲς αἱ ψηφίζουσαι εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἶναι περισσότερες ἀπὸ τοὺς ἄνδρας.

Π. Φλώρος. Πάντως ἡ ὁμορφες καὶ ἡ πολὺ νέες ν' ἀποκλεισθοῦν.

Μεθ' ὃ κηρύσσεται περαιωμένη ἡ συζήτησις.